

การศึกษาหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติในประเทศไทย

The Study on General Education Modules Following the Thai Qualifications Framework for Higher Education in Thailand Universities

ศิริพร ไสยรัตน์¹
Siriporn Saiyarut¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย ประกอบด้วย 1. ศึกษาองค์ประกอบหมวดวิชาศึกษาทั่วไปจากเอกสารหมวดวิชาศึกษาทั่วไป 2. ศึกษาการจัดทำและจัดการเรียนการสอนในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป จากเอกสารแบบสำรวจข้อมูลการจัดทำและจัดการเรียนการสอนในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป เลือกศึกษาข้อมูลจากมหาวิทยาลัย จำนวน 10 แห่ง เลือกแบบเจาะจง เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา กลุ่มผู้ให้ข้อมูลตอบแบบสำรวจการจัดทำและจัดการเรียนการสอนในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ทั้งหมดจำนวน 8 ท่าน คือ ผู้บริหารที่ทำหน้าที่ กำกับดูแลการพัฒนาหลักสูตรและจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไป จำนวน 4 ท่าน และนักวิชาการศึกษา ผู้ปฏิบัติหน้าที่ประสานงานในการจัดทำและเสนอหมวดวิชาศึกษาทั่วไป จำนวน 4 ท่าน เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยเป็นแบบเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบบันทึกหลักสูตร สำหรับสรุปตามองค์ประกอบของหมวดวิชาศึกษาทั่วไปจากเอกสาร (มคอ.2) และแบบสำรวจข้อมูลการจัดทำและจัดการเรียนการสอนในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น โดยศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือวิจัย โดยปรับปรุงแก้ไขให้เกิดความถูกต้องความเที่ยงตรง เหมาะสม ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน

ผลการศึกษา พบว่า สถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยทั้ง 10 แห่ง จัดทำหมวดวิชาศึกษาทั่วไป สอดคล้องตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ การระบุเป็นหมวดตามรูปแบบ มคอ.2 (รายละเอียดของหลักสูตร) มีจำนวน 9 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 90 โดยการศึกษาองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ได้แก่ 1) ปรัชญา สถาบันส่วนใหญ่ได้กำหนดการจัดการศึกษามุ่งเน้นการเสริมสร้างพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ ทางด้านทักษะชีวิต ความรู้ความสามารถ และคุณธรรมจริยธรรม

1 นักวิชาการศึกษา ชำนาญการพิเศษ กองทะเบียนและประมวลผล มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

1 Educator, Senior Professional Level, Division of Registration, Mahasarakham University

Corresponding Author E-mail: Siripom.a@msu.ac.th

2) วัตถุประสงค์หมวดวิชาศึกษาทั่วไป สถาบันส่วนใหญ่กำหนดวัตถุประสงค์ให้มีความสอดคล้องครอบคลุมในด้านรายละเอียดข้อกำหนดเนื้อหา ต่างมีความมุ่งหมายที่จะส่งเสริม สร้างและพัฒนาให้บัณฑิตมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 3) โครงสร้างหมวดวิชาศึกษาทั่วไป สถาบันส่วนใหญ่กำหนดเป็นกลุ่มวิชาตามเนื้อหาสาระ และบูรณาการศาสตร์ และมีรายวิชาทางด้านปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 4) จำนวนหน่วยกิตรวมหมวดวิชาศึกษาทั่วไป กำหนดจำนวนหน่วยกิตรวมอยู่ระหว่าง ไม่น้อยกว่า 30-31 หน่วยกิต 5) รายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป รายวิชาที่นิยมในสถาบัน อุดมศึกษาที่ได้ศึกษาพบว่า รายวิชาทางด้านปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีจำนวนสถาบัน 8 แห่ง รองลงมาคือรายวิชาทางด้านผู้ประกอบการ มีจำนวนสถาบัน 6 แห่ง จากจำนวนทั้งหมด 10 แห่ง และ 6) ผลลัพธ์การเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไป สถาบันส่วนใหญ่ได้กำหนด มีจำนวน 5 ด้านตรงกัน ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ สำหรับการจัดการเรียนการสอนใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายรูปแบบ โดยใช้รูปแบบเชิงรุก เป็นส่วนใหญ่ และวิธีการประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ของนิสิต โดยการสอบวัดความรู้ ผลงาน มีการทวนสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามมาตรฐานผลการเรียนรู้เฉพาะของแต่ละรายวิชา

คำสำคัญ: หมวดวิชาศึกษาทั่วไป ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี

Abstract

This research intently investigated the general education studies following the Thai Qualifications Framework for Higher Education (TQF) including: 1) the key components of general education module based on the general education-related document ; and 2) the general education module design and instructional management based on survey on the related document. On this matter, the researcher selected 10 target universities by a purposive sampling method and the study was conducted as a descriptive research with content analysis. There were 8 key informants including 4 executives in charge of general education module development and management and another 4 curriculum coordinators assigned to compete the survey on the general education module design and instructional management. The research instruments were the data recording form with the summary of the key components from different general education modules and the survey form on general education modules that had been developed by the researcher according to the related research works and validated for the accuracy and validity by the 3 associate specialists.

The research outcomes indicated that 9 out of those 10 universities or 90% have similarly designed their general education modules based on the Thailand Qualification Framework (TQF) in which the modules are described in a TQF2 form (Curriculum

Specification). Specifically, this study thoroughly considered several key components of general education module including: 1) Philosophy: most of the universities basically set their goal on enhancing the learner's performance in life skill, personal knowledge and ability, as well as morality and ethics ; 2) General Education Objective: most of the universities define their objectives that are mostly consistent to the course requirements in order to enhance, build up, and develop the graduate with required qualifications ; 3) Module Structure: most of the universities similarly classify the courses based on the lesson contents and possibility for cross-disciplinary integration ; the Sufficiency Economy course is required ; 4) Total credit: the total credit of general education module should certainly be in a range of 30-31 credits ; 5) General Education Course: From those 10 universities, the most commonly offered course is the Sufficiency Economy-related course (offered in 8 universities) followed by the entrepreneurship-related course (offered in 6 universities) ; and 6) Learning outcome: Those 10 universities similarly evaluate their learners in 5 dimensions following the TQF, a variety of proactive instructional methods is implemented, and the student's learning outcome is mainly assessed by examination test and individual assignments, and the student's learning achievement should be verified following the domains of learning in each specific course.

Keywords: General Education, Thai Qualifications Framework for Higher Education (TQF: HEd), the standard of undergraduate programs

บทนำ

การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ได้กำหนดกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งประกาศใช้ ตั้งแต่ ปีพุทธศักราช 2552 เป็นต้นมา โดยมุ่งเน้นผลการเรียนรู้ของบัณฑิต กำหนดผลการเรียนรู้ ระดับปริญญาตรี ที่คาดหวังให้บัณฑิตมีอย่างน้อย 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความ และ ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2552) แนวทางในการจัดทำมาตรฐานผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐาน

คุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ เพื่อให้สอดคล้องกับทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 แนวคิดการศึกษาไทย 4.0 และกรอบการผลิตและพัฒนากำลังคนเพื่อรองรับดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม การพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ได้ในชีวิต ในด้านต่างๆ ได้เป็นอย่างดีของผู้เรียนและสามารถนำความรู้ที่ได้รับนั้นไปทำประโยชน์ ซึ่งหลักสูตรจัดเป็นหัวใจหลักของการพัฒนาการศึกษา (ประสาท เถืองเฉลิม, 2554: 51)

สถาบันอุดมศึกษาพัฒนาหลักสูตรตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี ปี พ.ศ. 2558 ซึ่งกำหนดโครงสร้าง ประกอบด้วยหมวดวิทยาศาสตร์ทั่วไป หมวดวิชาเฉพาะ และหมวดวิชา

เลือกเสรี โดยจำนวนหน่วยกิตหมวดวิชาศึกษาทั่วไป รวมไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต และได้ให้ความหมายว่า “หมวดวิชาศึกษาทั่วไป หมายถึงหมวดวิชาที่เสริมสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ให้มีความรอบรู้อย่างกว้างขวาง เข้าใจ และเห็นคุณค่าของตนเอง ผู้อื่น สังคม ศิลปวัฒนธรรม และธรรมชาติ ใส่ใจต่อความเปลี่ยนแปลงของสรรพสิ่ง พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ดำเนินชีวิตอย่างมีคุณธรรม พร้อมให้ความช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ และเป็นพลเมืองที่มีคุณค่าของสังคมไทยและสังคมโลก” สำหรับการพัฒนาลัทธิสูตร ให้ทุกหลักสูตรพัฒนาให้ทันสมัย โดยมีการประเมินและรายงานผลการดำเนินการของหลักสูตรทุกปีการศึกษา เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงพัฒนาลัทธิสูตรเป็นระยะ ๆ อย่างน้อยตามรอบระยะเวลาของหลักสูตร หรือทุกรอบ 5 ปี (กระทรวงศึกษาธิการ, 2558)

กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังให้บัณฑิตมีอย่างน้อย 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านคุณธรรม จริยธรรม 2) ด้านความรู้ 3) ด้านทักษะทางปัญญา 4) ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และความรับผิดชอบ 5) ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ นอกจากผลการเรียนรู้ทั้ง 5 ด้านนี้ บางสาขาวิชาต้องการทักษะทางกายภาพสูง เช่น การเดินร่ำ ดนตรี การวาดภาพ การแกะสลัก พลศึกษา การแพทย์ และวิทยาศาสตร์การแพทย์ จึงต้องเพิ่มการเรียนรู้ทางด้านทักษะพิสัย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561) จากผลการรายงานเรื่องกรอบแนวคิดหมวดวิชาศึกษาทั่วไปที่สอดคล้องตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 (TQF: HEd) พบว่า การศึกษาให้เพิ่มเติมผลการเรียนรู้ของ

หมวดวิชาศึกษาทั่วไป เพื่อให้สอดคล้องตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 ตลอดจนปรับปรุงคำอธิบายและเพิ่มเติมส่วนของการบริหารจัดการหมวดวิชาศึกษาทั่วไป เพื่อให้มีการดำเนินงานสัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายของหมวดวิชาศึกษาทั่วไปที่มุ่งเน้นผลการเรียนรู้อย่างแท้จริง (เครือข่ายการศึกษาทั่วไปแห่งประเทศไทย, 2557)

ปัจจุบันการพัฒนา รูปแบบหมวดวิชาศึกษาทั่วไปในสถาบันอุดมศึกษา มีหลากหลายรูปแบบ ดังปรากฏในเอกสารหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของแต่ละสถาบัน ภายใต้องค์ประกอบเดียวกันของหมวดวิชาศึกษาทั่วไป

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติในประเทศไทย เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษาวิจัยเป็นสารสนเทศให้กับมหาวิทยาลัยและคาดหวังว่าจะเป็นประโยชน์ให้แต่ละสถาบันอุดมศึกษา มีการพัฒนาหมวดวิชาศึกษาทั่วไปให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของศตวรรษที่ 21 และการเปลี่ยนแปลงตามนโยบายของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) รวมถึง ในการจัดทำเอกสารหมวดวิชาศึกษาทั่วไปโดยมีองค์ประกอบที่มีความเหมาะสมสอดคล้องตามบริบทแต่ละสถาบันเสนอต่อสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติในประเทศไทย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กำหนดศึกษากลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง คือ สถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย ครอบคลุมสถาบันอุดมศึกษา จำแนกตามกลุ่มสถาบันอุดมศึกษาที่ปรากฏในระบบฐานข้อมูล CHEQA พิจารณาให้ครอบคลุมตามประเภทหรือกลุ่มสถาบันทั้ง 4 กลุ่ม คือ กลุ่ม ก วิทยาลัยชุมชน กลุ่ม ข สถาบันที่เน้นระดับปริญญาตรี กลุ่ม ค

สถาบันเฉพาะทาง จำแนกเป็น 2 ลักษณะ คือ กลุ่ม ค (1) สถาบันเฉพาะทางที่เน้นระดับบัณฑิตศึกษา กลุ่ม ค (2) สถาบันเฉพาะทางที่เน้นระดับปริญญาตรี กลุ่ม ง สถาบันที่เน้นการวิจัยขั้นสูงและผลิตบัณฑิตศึกษาโดยเฉพาะระดับปริญญาเอก และเลือกศึกษาตามที่ได้รับคำแนะนำหรือเอกสารหมวดวิชาศึกษาทั่วไป (มคอ.2) ให้ได้ศึกษาครั้งนี้

เอกสารหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (TQF) ของ 10 มหาวิทยาลัย

1. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ค (1)
2. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (ง)
3. มหาวิทยาลัยขอนแก่น (ง)
4. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี (ง)
5. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ค (2)
6. มหาวิทยาลัยนเรศวร (ง)
7. มหาวิทยาลัยบูรพา (ง)
8. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (ข)
9. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา (ข)
10. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ค (1)

องค์ประกอบของเอกสารหมวดวิชาศึกษาทั่วไป

1. ปรัชญามหาวิชาศึกษาทั่วไป
2. วัตถุประสงค์หมวดวิชาศึกษาทั่วไป
3. โครงสร้างหมวดวิชาศึกษาทั่วไป
4. จำนวนหน่วยกิตรวมของหมวดวิชาศึกษาทั่วไป
5. รายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป
6. ผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ ระดับอุดมศึกษาแห่งชาติของหมวดวิชาศึกษาทั่วไป

รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสำรวจข้อมูลการจัดทำและจัดการเรียนการสอนในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป

1. การจัดทำหมวดวิชาศึกษาทั่วไป
2. การจัดการเรียนการสอนในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ในการศึกษา ได้แก่ 1. เอกสารหมวดวิชาศึกษาทั่วไป จำนวน 10 เล่ม 2. ผู้บริหารที่ทำหน้าที่ กำกับดูแลการพัฒนาหลักสูตรและจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไป จำนวน 4 ท่าน 3. นักวิชาการศึกษา ผู้ปฏิบัติหน้าที่ประสานงานในการจัดทำและเสนอหมวดวิชาศึกษาทั่วไป จำนวน 4 ท่าน

1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ สถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย จำนวนทั้งหมด 155 แห่ง (ข้อมูลจากเว็บไซต์ www.mhesi.go.th)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง กำหนดโดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือ มหาวิทยาลัยในประเทศไทย ครอบคลุมสถาบันอุดมศึกษา จำแนกตามกลุ่มสถาบันอุดมศึกษา ที่ปรากฏในระบบฐานข้อมูล CHEQA พิจารณาให้ครอบคลุมตามประเภทหรือกลุ่มสถาบันอุดมศึกษา ทั้ง 4 กลุ่ม จำแนกตามกลุ่มสถาบัน

อุดมศึกษาที่ปรากฏในระบบฐานข้อมูล CHEQA พิจารณาให้ครอบคลุมตามประเภทหรือกลุ่มสถาบันอุดมศึกษา ประกอบด้วย กลุ่ม ก วิทยาลัยชุมชน กลุ่ม ข สถาบันที่เน้นระดับปริญญาตรี กลุ่ม ค สถาบันเฉพาะทางจำแนกเป็น 2 ลักษณะ คือ กลุ่ม ค (1) สถาบันเฉพาะทางที่เน้นระดับบัณฑิตศึกษา กลุ่ม ค (2) สถาบันเฉพาะทางที่เน้นระดับปริญญาตรี กลุ่ม ง สถาบันที่เน้นการวิจัยขั้นสูงและผลิตบัณฑิตศึกษาโดยเฉพาะระดับปริญญาเอก และจากการได้รับความอนุเคราะห์เอกสารหมวดวิชาศึกษาทั่วไปให้ได้ศึกษาคั้งนี้ โดยเลือกศึกษาข้อมูลหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของสถาบันอุดมศึกษา จำนวน 10 แห่ง คือ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี มหาวิทยาลัยนเรศวร มหาวิทยาลัยบูรพา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบเชิงคุณภาพ มี 2 ฉบับ คือ

2.1 แบบบันทึกหลักสูตร เป็นการบันทึกและวิเคราะห์ปรัชญา วัตถุประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างหลักสูตร รายวิชา รวมทั้งหน่วยกิต ผลลัพธ์การเรียนรู้ และรูปแบบการแสดงผลของเอกสารหมวดวิชาศึกษาทั่วไป โดยเปรียบเทียบข้อมูลระหว่างมหาวิทยาลัย

2.2 แบบสำรวจข้อมูลการจัดทำและจัดการเรียนการสอนในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป แบ่งออกเป็น 3 ตอน ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสำรวจ ตอนที่ 2 การให้ข้อมูลการพัฒนาหลักสูตร กรอบแนวคิดในการจัดทำหรือ

พัฒนาหมวดวิชาศึกษาทั่วไป รูปแบบการจัดการศึกษาหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ระเบียบข้อปฏิบัติที่ใช้ในการพัฒนาหลักสูตรของมหาวิทยาลัย แนวทางปฏิบัติที่ดีในการพัฒนาหลักสูตร และข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อการจัดทำหลักสูตรของมหาวิทยาลัยในอนาคต ตอนที่ 3 ข้อมูล ข้อเสนอแนะในการจัดทำและการจัดการเรียนการสอนในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป

3. วิธีการสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น โดยศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำ หมวดวิชาศึกษาทั่วไป กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา เป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือวิจัย โดยปรับปรุงแก้ไขให้เกิดความถูกต้องความเที่ยงตรง เหมาะสม ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิมีความเชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป การบริหารการศึกษา และวิจัยการศึกษา

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้รวบรวมเอกสารหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของสถาบันระดับอุดมศึกษา ในเดือนเมษายน 2563 ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ตอบแบบสำรวจข้อมูลการจัดทำและจัดการเรียนการสอนในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปโดยใช้แบบสำรวจผ่านทางออนไลน์ ให้ข้อมูลสถาบันละ 2 ท่าน จำนวน 10 แห่ง จำนวนทั้งหมด 20 ท่าน ประกอบด้วย 1. ผู้บริหาร ในหน่วยงานที่ทำหน้าที่กำกับดูแลการพัฒนาหลักสูตร และจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไป จำนวน 1 ท่าน และนักวิชาการศึกษา ผู้ปฏิบัติหน้าที่ประสานงานในการจัดทำและเสนอหมวดวิชาศึกษาทั่วไป จำนวน 1 ท่าน ให้ข้อมูล โดยตอบแบบสำรวจออนไลน์ผ่านทางเว็บไซต์งานพัฒนาหลักสูตร

และระบบฐานข้อมูล <http://regpr.msu.ac.th/curriculum> ระหว่างวันที่ 20 เมษายน 2563 ถึงวันที่ 29 พฤษภาคม 2563 ได้รับการตอบแบบสำรวจทั้งหมด จำนวน 8 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 40 ผ่านทางออนไลน์ ผู้วิจัยจึงได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสำรวจข้อมูลการจัดทำและจัดการเรียนการสอน ในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปจากข้อมูลที่ได้รับการบันทึกผ่านทางออนไลน์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากเอกสารหมวดวิชาศึกษาทั่วไป โดยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content analysis) และประมวลข้อมูลจากแบบสำรวจ จากนั้นได้ทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์ ข้อมูลหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ในภาพรวมของ ทุกมหาวิทยาลัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาหมวดวิชาศึกษาทั่วไปตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย ประกอบด้วย 1. ศึกษาองค์ประกอบหมวดวิชาศึกษาทั่วไปจากเอกสาร 2. ศึกษาการจัดทำและจัดการเรียนการสอนในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป จากแบบสำรวจข้อมูลการจัดทำและจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไป สรุปผลดังนี้

1. ผลจากการศึกษาเอกสารหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ปรากฏดังนี้

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบบันทึกหลักสูตรเป็นการบันทึกและวิเคราะห์องค์ประกอบของหมวดวิชาศึกษาทั่วไป โดยเปรียบเทียบข้อมูล ระหว่างมหาวิทยาลัยทั้ง 10 แห่ง ผลปรากฏ ดังนี้

1.1 ปรัชญาของหมวดวิชาศึกษาทั่วไป

สถาบันได้กำหนดปรัชญาของหมวดวิชา

ศึกษาทั่วไปตามบริบทเฉพาะในแต่ละแห่ง กำหนดปรัชญาส่วนใหญ่ที่สอดคล้องกับปรัชญาหมวดวิชาศึกษาทั่วไปที่ระบุ ในเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2558 โดยสถาบันส่วนใหญ่ได้กำหนดการจัดการศึกษามุ่งเน้นการเสริมสร้างพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ ทางด้านทักษะชีวิต ความรู้ความสามารถ และคุณธรรมจริยธรรม

1.2 วัตถุประสงค์ของหมวดวิชาศึกษาทั่วไป

สถาบันส่วนใหญ่กำหนดวัตถุประสงค์ให้มีความสอดคล้องครอบคลุมในด้านรายละเอียดข้อกำหนดเนื้อหา ต่างมีความมุ่งหมายที่จะส่งเสริม สร้างและพัฒนาให้บัณฑิตมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยมีข้อสังเกตในประเด็นที่เหมือนหรือคล้ายคลึงกันเป็นส่วนใหญ่ ประกอบด้วย มีคุณธรรม จริยธรรม มีความซื่อสัตย์ มีความรับผิดชอบ มีวินัย มีความเสียสละ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีทักษะชีวิต มีทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการทำงาน การทำงานเป็นทีม การใช้ชีวิตในสังคม และการเรียนรู้ตลอดชีวิต สามารถใช้ข้อมูลเชิงตัวเลข และใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างรู้เท่าทัน และใช้ภาษาในการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ มีภาวะการเป็นผู้นำ เป็นพลเมืองที่มีคุณค่า เห็นคุณค่าของตนเอง ผู้อื่น สังคม ศิลปวัฒนธรรม และธรรมชาติ มีคุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship) ตระหนักในการปฏิบัติตนและสามารถปรับใช้แนวคิดตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตระหนักถึงคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น

1.3 โครงสร้าง จำนวนหน่วยกิต และรายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป

สถาบันส่วนใหญ่กำหนดเป็นกลุ่มวิชาตามเนื้อหาสาระ และบูรณาการศาสตร์ จำนวนรวมรายวิชาของทุกสถาบันกำหนดให้มีจำนวน

รายวิชาบังคับ รวมไม่น้อยกว่า 70 รายวิชา และจำนวนรายวิชาให้เลือกเรียนตามความสนใจ รวมไม่น้อยกว่า 813 รายวิชา มีทั้งกำหนดโครงสร้างแบบการเรียนสำหรับบางสาขาวิชา ข้อกำหนดในการเรียนวิชาศึกษาทั่วไป ในแต่ละสถาบันจะมีความแตกต่างกัน จำนวนหน่วยกิตรวม อยู่ระหว่างไม่น้อยกว่า 30-31 หน่วยกิต กำหนดหน่วยกิตรายวิชา เป็นจำนวนรายวิชาละ 3 หน่วยกิต เป็นส่วนใหญ่ รายวิชาบังคับที่เป็นที่นิยมในสถาบัน โดยส่วนใหญ่ คือ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รายวิชาทางด้านผู้ประกอบการ ภาษาเวียดนาม เพื่อการสื่อสาร ภาษาอังกฤษเพื่อการนำเสนอ ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ศิลปะกับชีวิต เป็นต้น

1.4 ผลการเรียนรู้ ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติของหมวดวิชาศึกษาทั่วไป

สถาบันทุกแห่งได้กำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไป มีจำนวน 5 ด้านตรงกัน คือ 1. ด้านคุณธรรม จริยธรรม 2. ด้านความรู้ 3. ด้านทักษะทางปัญญา 4. ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ 5. ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา โดยแต่ละแห่งกำหนดผลการเรียนรู้ในแต่ละด้านคล้ายคลึงกัน และมีสถาบันจำนวน 1 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กำหนดผลการเรียนรู้ของหมวดวิชาศึกษาทั่วไป 8 ด้าน ระบุตามข้อกำหนดของคณะกรรมการบริหารเครือข่ายการศึกษาทั่วไป แห่งประเทศไทย และสอดคล้องตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาระดับปริญญาตรี และมีสถาบัน จำนวน 1 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี กำหนดเพิ่มเป็น 6 ด้าน โดยเพิ่มด้านที่ 6

เป็นด้านการเรียนรู้

องค์ประกอบของหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ตามที่ระบุในเอกสารหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ของแต่ละสถาบัน ปรากฏว่ามีการเขียนเอกสารหมวดวิชาศึกษาทั่วไปทั้งแบบเขียนเป็นหมวดตามรูปแบบคคอ.2 และ เขียนตามรายละเอียดเนื้อหาหมวดวิชาแต่ยังคงเนื้อหาตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 และตามข้อกำหนดหมวดวิชาศึกษาทั่วไปตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2558

2. ผลการศึกษาจากการประมวลผลแบบสำรวจข้อมูลการจัดทำและจัดการเรียนการสอนในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป

จากผู้ให้ข้อมูล จำนวนทั้งหมด 8 ท่าน ประกอบด้วย ผู้บริหารที่ทำหน้าที่ กำกับดูแลการพัฒนาหลักสูตรและจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไป จำนวน 4 ท่าน และนักวิชาการศึกษา ผู้ปฏิบัติหน้าที่ประสานงานในการจัดทำและเสนอหมวดวิชาศึกษาทั่วไป จำนวน 4 ท่าน ข้อมูลโดยสรุป ดังนี้

ส่วนที่ 1 การจัดทำหมวดวิชาศึกษาทั่วไป

1. ปรัชญาแนวคิดที่นำมาใช้ในการพัฒนาหมวดวิชาศึกษาทั่วไป พบว่ามีการพิจารณาข้อมูลประกอบ คือ อัตลักษณ์นิสัยของสถาบัน แผนยุทธศาสตร์ของสถาบัน และพระราชบัญญัติการศึกษา ปรัชญา ปณิธานนิยม ปรัชญาการศึกษา ทั่วไป ปรัชญาการศึกษา มาตรฐานด้านผลลัพธ์ ผู้เรียน แนวทางการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของสถาบัน และ คำนายามของหมวดวิชาศึกษาทั่วไป

2. กระบวนการพัฒนาหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ขั้นตอนและวิธีการที่นำมาใช้ในการพัฒนาหมวดวิชาศึกษาทั่วไป พบว่ามีการนำข้อมูล

ผลการประเมินหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ผลการจัดการเรียนการสอน พิจารณาประกอบการพัฒนาหมวดวิชาศึกษาทั่วไป มีการแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาหมวดวิชาศึกษาทั่วไป จัดให้มีการประชุมและเสนออนุมัติตามขั้นตอนของสถาบัน

3. มีการกำหนดอัตลักษณ์ของหมวดวิชาศึกษาทั่วไปตามบริบทของหน่วยงาน พบว่าให้มีการกำหนดให้มีความสอดคล้องกับอัตลักษณ์นิสิต สอดคล้องตามอัตลักษณ์ของสถาบัน

4. มีแนวทางการกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ (Learning Outcomes) หมวดวิชาศึกษาทั่วไป พบว่า มีการกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ได้ศึกษาเอกสารงานวิจัยประกอบ และปรึกษาสอบถามจากผู้เชี่ยวชาญภายนอก รวมทั้งรับฟังจากความคิดเห็นจากหน่วยงาน คณะและอาจารย์ผู้สอนภายในสถาบัน ทั้งนี้ให้มีความสอดคล้องกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552

5. มีการประเมินหมวดวิชาศึกษาทั่วไป พบว่าประเมินโดยกำหนดวิธีการและรูปแบบการประเมินและรอบระยะเวลาที่กำหนดให้มีการประเมิน มีการประเมินหมวดวิชาศึกษาทั่วไปโดยนิสิต อาจารย์ผู้สอน ประธานหลักสูตร ในทุกวงรอบการปรับปรุง

6. มีการกำหนดชั้นปีให้เรียนรายวิชาในหลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไปสำหรับหลักสูตรระดับปริญญาตรี พบว่ามีทั้งกำหนดให้เรียนในชั้นปีที่ 1 และ 2 และกำหนดให้เรียนในชั้นปีที่ 1-4 โดยทุกแห่งให้เลือกเรียนรายวิชาหมวดวิชาศึกษาทั่วไปภายในระยะเวลา 4 ปี

ส่วนที่ 2 ประเด็นการจัดการเรียนการสอนในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป

1. รูปแบบการจัดการศึกษาตามปรัชญาของหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของหน่วยงาน พบว่ามีวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning

2. การจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของหน่วยงานที่เป็นไปตามจุดมุ่งหมาย และวัตถุประสงค์ พบว่ามีการหนดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ รวมทั้งมีการทบทวนผลการจัดการเรียนรู้

3. หลักเกณฑ์พิจารณาการจัดกลุ่มเรียนและกำหนดขนาดชั้นเรียน พบว่าพิจารณาจากจำนวนผู้สอน จำนวนห้องเรียน จำนวนนิสิต แต่ละกลุ่ม จำนวนหน่วยกิตตามโครงสร้างหมวดวิชาศึกษาทั่วไป และจัดตามลักษณะเฉพาะของกลุ่มวิชา ประเภทรายวิชา

4. การพัฒนาคณาจารย์ที่สอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของหน่วยงาน พบว่ามีการจัดอบรมอาจารย์ผู้สอน ส่งเสริมให้คณาจารย์เข้ารับการอบรมการสอนทั้งจากภายนอก และภายในสถาบัน

5. วิธีการประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ของนิสิต พบว่าประเมินผลจากการสอบ ผลงาน การเข้าร่วมกิจกรรม และมีการทวนสอบผลสัมฤทธิ์ตามมาตรฐานผลการเรียนรู้

6. สิ่งที่เป็นความโดดเด่นในการจัดการเรียนการสอนหมวดศึกษาทั่วไป พบว่ามีความร่วมมือจากหน่วยงานภายในมหาวิทยาลัย อาจารย์ผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ผู้บริหารให้ความสำคัญ และมีรายวิชาที่น่าสนใจ

7. มีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของหน่วยงาน พบว่ามีการจัดกิจกรรมที่สอดแทรกอยู่ในแต่ละรายวิชา

8. การกำหนดวิธีการและแนวทางปฏิบัติในการทวนสอบมาตรฐานผลการเรียนรู้ของนิสิต พบว่ามีการแต่งตั้งคณะกรรมการทวนสอบมาตรฐานผลการเรียนรู้ ใช้แบบประเมินความพึงพอใจ และจัดทำการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานการจัดการเรียนการสอนรายวิชาศึกษาทั่วไป

9. การบริหารจัดการศึกษาหมวดวิชาศึกษาทั่วไป สำหรับศตวรรษที่ 21 พบว่าเน้นการบูรณาการระหว่างการจัดการเรียนการสอนร่วมกับการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร มีการพัฒนาความรู้เชิงบูรณาการ และทักษะจำเป็นคือการคิดแบบมีวิจารณญาณ

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ทั้ง 10 แห่ง มีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายดังนี้

1. ผลการศึกษาเอกสารหมวดวิชาศึกษาทั่วไป

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบบันทึกหลักสูตรเป็นการบันทึกและวิเคราะห์องค์ประกอบของหมวดวิชาศึกษาทั่วไป โดยเปรียบเทียบข้อมูลระหว่างมหาวิทยาลัยทั้ง 10 แห่ง ผลปรากฏ ดังนี้

1.1 ผลการศึกษาองค์ประกอบของหลักสูตร มีดังนี้

จากแนวคิดหลักการพัฒนาหลักสูตรอย่างเป็นระบบของไทเลอร์ ประกอบด้วย ระบบการร่างหลักสูตร ระบบการบริหารหลักสูตร และระบบการประเมินหลักสูตร (มาร์ต พัฒนผล, 2562) ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาให้ครอบคลุมตามแนวทางดังกล่าว เป็นการศึกษาองค์ประกอบหลักสูตรในด้านเอกสารหลักสูตร องค์ประกอบ

หลักสูตรจะเป็นส่วนหนึ่งของรูปแบบการพัฒนาหลักสูตร (วิชัย วงษ์ใหญ่: 2554) ผลการศึกษาองค์ประกอบของ หมวดวิชาศึกษาทั่วไปของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย พบว่าได้จัดทำอย่างมีคุณภาพ สอดคล้องกับ (มาร์ต พัฒนผล, 2562) ได้กล่าวถึงการจัดทำเอกสารหลักสูตรที่มีคุณภาพ มีความเชื่อมโยงตลอดแนวระหว่างวัตถุประสงค์ของหลักสูตร เนื้อหาสาระ การจัดการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล ซึ่งส่วนใหญ่นิยมกำหนดรูปแบบเอกสารมีองค์ประกอบคล้ายคลึงกัน โดยระบุเป็นหมวดตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ รูปแบบ มคอ.2 รายละเอียดของหลักสูตร อธิบายภาพรวม จำนวน 8 หมวด มีเพียง 4 แห่งใน 10 แห่ง ที่ระบุเป็นหัวข้อตามเนื้อหา ทุกแห่งจัดทำหมวดวิชาศึกษาทั่วไปสอดคล้องตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องด้วยกำหนดให้สอดคล้องตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ได้ศึกษา การพัฒนารูปแบบการสอนรายวิชาศึกษาทั่วไปตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติของหมวดวิชาศึกษาทั่วไป วิทยาลัยดุสิตธานี พบว่าสถาบันอุดมศึกษาได้เปิดดำเนินการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ให้สอดคล้องตามกฎหมายและประกาศกระทรวงศึกษาธิการ ทั้งนี้ องค์ประกอบของหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ประกอบด้วย 1. วัตถุประสงค์หมวดวิชาศึกษาทั่วไป 2. สถานะของหมวดวิชาศึกษาทั่วไป 3. หน่วยงานที่รับผิดชอบ 4. โครงสร้างหมวดวิชาศึกษาทั่วไป 5. รายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป 6. คำอธิบายรายวิชา 7. มาตรฐานผลการเรียนรู้ แผนที่แสดงการกระจายความรับผิดชอบมาตรฐานการเรียนรู้ออกจากหลักสูตรสู่รายวิชา และกลยุทธ์การสอนและการประเมินผล (จิตต์ภิญญา ชุมสาย ณ อยุธยา, 2562: 13) ดังนี้

1) ปรัชญาของหมวดวิชาศึกษาทั่วไป

ผลการศึกษา พบว่าสถาบันได้กำหนดปรัชญาของหมวดวิชาศึกษาทั่วไปตามบริบทเฉพาะในแต่ละแห่ง โดยเป็นการจัดการศึกษามุ่งเน้นการเสริมสร้างพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ ทางด้านทักษะชีวิต ความรู้ความสามารถ และคุณธรรมจริยธรรม มีความสอดคล้องกับปรัชญาหมวดศึกษาทั่วไปที่ระบุในเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2558 ที่กำหนดให้เสริมสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ให้มี ความรอบรู้อย่างกว้างขวาง เข้าใจ และเห็นคุณค่าของตนเอง ผู้อื่น สังคม ศิลปวัฒนธรรม และธรรมชาติ ใส่ใจต่อความเปลี่ยนแปลงของสรรพสิ่ง พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ดำเนินชีวิตอย่างมีคุณธรรม พร้อมให้ความช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ และเป็นพลเมืองที่มีคุณค่าของสังคมไทยและสังคมโลก พัฒนาให้มีความสมบูรณ์ และสมดุลตามองค์ประกอบธรรมชาติของคน คือ ร่างกายและจิตใจ (กระทรวงศึกษาธิการ: 2558)

2) วัตถุประสงค์ของหมวดวิชาศึกษาทั่วไป

สถาบันส่วนใหญ่กำหนดวัตถุประสงค์ให้มีความสอดคล้องครอบคลุมในด้านรายละเอียดข้อกำหนดเนื้อหา ต่างมีความมุ่งหมายที่จะส่งเสริม สร้างและพัฒนาให้บัณฑิตมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยมีข้อสังเกตในประเด็นที่เหมือนหรือคล้ายคลึงกันเป็นส่วนใหญ่ ประกอบด้วย มีคุณธรรม จริยธรรม มีความซื่อสัตย์ มีความรับผิดชอบ มีวินัย มีความเสียสละ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีทักษะชีวิต มีทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการทำงาน การทำงานเป็นทีม การใช้ชีวิตในสังคม และการเรียนรู้ตลอดชีวิต สามารถใช้ข้อมูลเชิงตัวเลข และใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างรู้เท่าทัน และใช้ภาษาในการสื่อสารอย่างมี

ประสิทธิภาพ มีภาวะการเป็นผู้นำ เป็นพลเมืองที่มีคุณค่า เห็นคุณค่าของตนเอง ผู้อื่น สังคม ศิลปวัฒนธรรม และธรรมชาติ มีคุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship) ตระหนักในการปฏิบัติตนและสามารถปรับใช้แนวคิดตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตระหนักถึงคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น สอดคล้องกับที่ (ไพฑูริย์ ลินลารัตน์, 2562) ที่กล่าวไว้ว่า จุดมุ่งหมายของวิชาศึกษาทั่วไปในปัจจุบัน มีรายละเอียดที่จะพิจารณาแยกเป็น 4 เรื่องใหญ่ คือ เรื่องความรู้กว้าง ความเข้าใจ การใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน วัฒนธรรม คุณธรรม จริยธรรม และทักษะ

3) โครงสร้างหมวดวิชาศึกษาทั่วไป

ผลการศึกษาพบว่า สถาบันส่วนใหญ่กำหนดเป็นกลุ่มวิชาตามเนื้อหาสาระ และบูรณาการศาสตร์ กำหนดให้มีรายวิชาบังคับ และรายวิชาให้เลือกเรียนตามความสนใจ โดยบางแห่งกำหนดโครงสร้างแบบการเรียนสำหรับบางสาขาวิชา ข้อกำหนดในการเรียนวิชาศึกษาทั่วไปในแต่ละสถาบันจะมีความแตกต่างกัน ได้แก่ จำนวนหน่วยกิต ที่กำหนดให้เรียนแต่ละกลุ่มวิชา การกำหนดกลุ่มวิชา สอดคล้องกับงานวิจัยของกฤษฎา กุณฑล และนาตยา บิลันธนานนท์ (2556: 101) ที่พบว่าการกำหนดชื่อกลุ่มวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของมหาวิทยาลัย ใช้ประเด็นหลักในการจัดกลุ่มวิชามีความเหมาะสมกับการจัดหลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไปในปัจจุบันเนื่องจากการกำหนดประเด็นหลักเอื้อต่อการหลอมรวมเนื้อหาสาระในศาสตร์สาขาต่างๆ ที่มีอยู่อย่างมากมาย เข้าด้วยกันเป็นรายวิชาบูรณาการ

4) จำนวนหน่วยกิตรวม

กำหนดจำนวนหน่วยกิตรวมอยู่ระหว่าง ไม่น้อยกว่า 30-31 หน่วยกิตที่มีการ

กำหนดเช่นนี้ เพื่อให้สอดคล้องตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2558 ที่ระบุไว้ว่า ในโครงสร้างหลักสูตร จำนวนหน่วยกิต หมวดวิชาศึกษาทั่วไป รวมไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต สอดคล้องกับ (จิตต์ภิญญา ชุมสาย ณ อยุธยา, 2562) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาหมวดวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่าสาระสำคัญของหมวดวิชาศึกษาทั่วไปเกี่ยวกับโครงสร้างหมวดวิชาศึกษาทั่วไป กำหนดให้ศึกษาไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต ประกอบด้วย วิชาบังคับ 20 หน่วยกิต และวิชาเลือก 10 หน่วยกิต การกำหนดวิชาเลือกคำนึงถึงความแตกต่างของกลุ่มผู้เรียนแต่ละสาขาวิชาชีพ

5) รายวิชา

รายวิชาบังคับที่เป็นที่นิยมในสถาบัน จำนวน 10 แห่ง คือ รายวิชาทางด้านปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีจำนวนสถาบัน 8 แห่ง และรองลงมาคือรายวิชาทางด้านผู้ประกอบการ มีจำนวนสถาบัน 6 แห่ง และมีจำนวน 4 แห่งที่มีรายวิชาภาษาเวียดนามเพื่อการสื่อสาร ภาษาอังกฤษเพื่อการนำเสนอ ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ศิลปะกับชีวิต เป็นต้น ผลการศึกษาครั้งนี้ มีรายวิชาที่คล้ายคลึงสอดคล้องกับงานวิจัยของ (กฤษฏา กุณฑล และนาตยา ปิลันธนานนท์, 2556) ที่พบว่า รายวิชาศิลปะเพื่อชีวิตที่ดี เป็นรายวิชาลำดับที่ 9 ใน 19 รายวิชาที่เป็นรายวิชาศึกษาทั่วไปที่เหมาะสมกับบริบทของมหาวิทยาลัย

6) การกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ในส่วน รูปแบบการเขียนหมวดวิชาศึกษาทั่วไปสถาบันส่วนใหญ่ได้กำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไป มีจำนวน 5 ด้านตรงกันตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ทั้งนี้มีสถาบันบางแห่งกำหนดเพิ่มเป็น 6 ด้าน

โดยเพิ่มด้านที่ 6 เป็นด้านการเรียนรู้ และมีสถาบันบางแห่งกำหนดผลการเรียนรู้ของหมวดวิชาศึกษาทั่วไป 8 ด้าน โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของคณะกรรมการบริหาร (เครือข่ายการศึกษาทั่วไปแห่งประเทศไทย, 2557) ได้ศึกษากรอบแนวคิดหมวดวิชาศึกษาทั่วไปที่สอดคล้องตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 พบว่าสถาบันอุดมศึกษาจะต้องจัดองค์ประกอบของหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ให้ครอบคลุมผลการเรียนรู้ของหมวดวิชาศึกษาทั่วไป 8 ด้าน และสอดคล้องตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาระดับปริญญาตรี โดยแต่ละแห่งกำหนดผลการเรียนรู้ในแต่ละด้านคล้ายคลึงกัน

2. ผลการศึกษาจากการประมวลผลแบบสำรวจข้อมูลการจัดทำและจัดการเรียนการสอนในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป

จากผู้ให้ข้อมูล จำนวนทั้งหมด 8 ท่าน ประกอบด้วย ผู้บริหารที่ทำหน้าที่ กำกับดูแลการพัฒนาหลักสูตรและจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไป จำนวน 4 ท่าน และนักวิชาการศึกษา ผู้ปฏิบัติหน้าที่ประสานงานในการจัดทำและเสนอหมวดวิชาศึกษาทั่วไป จำนวน 4 ท่าน ข้อมูลโดยสรุป ดังนี้

2.1 การจัดทำหมวดวิชาศึกษาทั่วไป

1) มีการกำหนดปรัชญาโดยพิจารณาจากอัตลักษณ์นิสิตของสถาบัน ปรัชญาปฏิรูปนิยมมาตรฐานด้านผลลัพธ์ผู้เรียน ปรัชญาการศึกษาทั่วไป พระราชบัญญัติการศึกษา แนวทางการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของสถาบัน แผนยุทธศาสตร์ของสถาบัน และตามคำนิยามของหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร

2) มีกระบวนการพัฒนาหลักสูตรโดยมีการวางแผนการดำเนินงาน มีการนำข้อมูล

ผลการประเมินหลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไป
สำรวจความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต ผลการจัดการ
เรียนการสอน และศึกษาข้อมูลจากมหาวิทยาลัย
แห่งอื่น มีการแต่งตั้งคณะกรรมการผู้รับผิดชอบ
พัฒนาหมวดวิชาศึกษาทั่วไป มีการประชุม
พิจารณาหลักสูตร การเขียนหลักสูตรบางแห่ง
เริ่มจากผลลัพธ์การเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐาน
คุณวุฒิระดับปริญญาตรีและเสนอหลักสูตรตาม
ขั้นตอนของแต่ละสถาบันให้ได้รับความเห็นชอบ
จากสภามหาวิทยาลัย และเสนอต่อสำนักงานคณะ
กรรมการการอุดมศึกษา รับทราบการให้ความเห็น
ชอบหมวดวิชาศึกษาทั่วไป และประกาศใช้หมวด
วิชาศึกษาทั่วไป สอดคล้องกับที่ (อุทัย ดุลยเกษม,
2558) ได้อภิปรายไว้ว่า มหาวิทยาลัยควรตั้งคณะ
กรรมการกลางของมหาวิทยาลัยเพื่อรับผิดชอบ
การจัดการเรียนการสอนรายวิชาศึกษาทั่วไปโดยที่
มีผู้เกี่ยวข้องเป็นกรรมการ เช่น รองอธิการบดีฝ่าย
วิชาการ รองอธิการบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา คณบดี
ของคณะวิชาที่เกี่ยวข้องกับรายวิชาในหมวดการ
ศึกษาทั่วไป และถ้าเป็นไปได้อาจให้มีตัวแทนของ
ผู้ประกอบการเข้าร่วมด้วย เป็นต้น

3) มีการกำหนดอัตลักษณ์ของ
หมวดวิชาศึกษาทั่วไปตามบริบทของหน่วยงาน
ให้มีความสอดคล้องกับอัตลักษณ์นิสิต ตามอัต
ลักษณ์ของมหาวิทยาลัย กำหนดเป็นผลลัพธ์การ
เรียนรู้ โดยมีบางสถาบันมีการกำหนดไว้ว่า ให้
นิสิตเป็นที่พึ่งของชุมชน หรือ มุ่งเน้นสร้างบัณฑิต
ที่มีทั้งความสามารถและคุณธรรม จริยธรรมที่พึง
ประสงค์ของสังคมตามพันธกิจของมหาวิทยาลัย
หรือ ชื่อสัตย์ ใฝ่รู้ ใฝ่งาน หรือสร้างนิสิตให้มี
ความกล้าหาญ ชยัน อดทน ชื่อสัตย์ เสียสละ
กตัญญูต่อแผ่นดิน สอดคล้องกับงานวิจัยของ
(สมบัติ ท้ายเรือคำ, 2558) ศึกษาการพัฒนาอัต
ลักษณ์ของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ผ่าน

รายวิชาศึกษาทั่วไป พบว่า นิสิตมหาวิทยาลัย
มหาสารคามทุกกลุ่มคณะ มีอัตลักษณ์อยู่ใน
ระดับมาก โดยที่คุณลักษณะค่านิยมของนิสิต
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (MSU FOR ALL:
พึงได้)

4) มีแนวทางการกำหนดผลลัพธ์
การเรียนรู้ (Learning Outcomes) หมวดวิชา
ศึกษาทั่วไป โดยมีการกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้
ให้สอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ของหมวดวิชา
ศึกษาทั่วไป กำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้โดยศึกษา
เอกสารงานวิจัยประกอบ และปรึกษาสอบถาม
จากผู้เชี่ยวชาญภายนอก ตลอดจนความคิดเห็น
จากหน่วยงาน คณะ และอาจารย์ผู้สอนภายใน
สถาบัน กำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ ให้มีความ
สอดคล้องกับ กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับ
อุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 ตามมาตรฐาน
ผลการเรียนรู้ ที่ต้องครอบคลุมประกอบด้วยอย่าง
น้อย 5 ด้าน สอดคล้องกับ (จิตต์ภิญญา ชุมสาย
ณ อยุธยา, 2562) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาหมวด
วิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พบว่า มาตรฐานผลการเรียนรู้ เป็นผลมาจากการ
วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน จากการศึกษาเอกสาร งาน
วิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมากำหนดความรู้ ทักษะ
และเจตคติที่นิสิตจำเป็นต้องมีสำหรับการเรียนรู้
และการปฏิบัติงาน

5) มีการประเมินหมวดวิชาศึกษา
ทั่วไป โดยกำหนดวิธีการและรูปแบบการประเมิน
และรอบระยะเวลาที่กำหนดให้มีการประเมิน
โดยทุกสถาบันมีการพัฒนาและปรับปรุงหมวด
วิชาศึกษาทั่วไปให้มีความเหมาะสมกับนโยบาย
ของสถาบันและนโยบายของประเทศ ในทุก 5
ปี มีการประเมินหมวดวิชาศึกษาทั่วไป โดยนิสิต
อาจารย์ผู้สอน ประธานหลักสูตร ในทุกวงรอบการ
ปรับปรุง บางสถาบันกำหนดให้ทุกปีการศึกษา มี

การวิพากษ์หมวดวิชาศึกษาทั่วไป โดยผู้เชี่ยวชาญ จากภายนอกสถาบัน บางแห่งมีการใช้แบบ ประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามศตวรรษที่ 21 และมีคุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการ สอดคล้องกับ (ปองทิพย์ เทพอารีย์, 2561) ที่ได้ ศึกษาการประเมินหลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยใช้แนวคิด การประเมินหลักสูตรที่ยึดวัตถุประสงค์เป็นหลัก ของแฮมมอนด์ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวม ข้อมูลเป็นแบบสอบถาม มีการสนทนากลุ่ม และ การสัมภาษณ์ ผู้บริหารฝ่ายวิชาการ ผู้ใช้หลักสูตร พบว่าแนวทางการพัฒนาหลักสูตร คือการจัด หลักสูตรแบบบูรณาการ ที่รวมประสบการณ์ใน การเรียนจากหลาย ๆ สาขาวิชามาจัดเข้าเป็นกลุ่ม หรือหมวดหมู่ โดยการพัฒนาหลักสูตรเป็นแบบ หลักสูตรสหสัมพันธ์ที่ผู้สอนในแต่ละรายวิชา ร่วม กันสร้างองค์ความรู้ให้ผู้เรียน การวัดประเมินผล ผู้เรียนสามารถทำได้หลายรูปแบบ

6) มีการกำหนดชั้นปีให้เรียนรายวิชา ในหลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไป สำหรับหลักสูตร ระดับปริญญาตรี จากผลการวิจัยพบว่ามีทั้ง กำหนดให้เรียนในชั้นปีที่ 1 และ 2 และกำหนด ให้เรียนในชั้นปีที่ 1-4 โดยทุกแห่งให้เลือกรเรียน รายวิชาหมวดวิชาศึกษาทั่วไปภายในระยะเวลา 4 ปี บางสถาบันได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมระบุ เกี่ยวกับ นโยบายมหาวิทยาลัยให้นิสิตเลือกรเรียนรายวิชา ศึกษาทั่วไป ในแต่ละกลุ่มสาขาฯ ได้ตามความ สนใจของนิสิต โดยมีงานจัดการวิชาศึกษาทั่วไป ทำแบบสำรวจออนไลน์ให้นิสิตเข้าไปเลือก และ นำข้อมูลที่ได้มาสำรองในระบบการจัดตารางเรียน ตารางสอน (อุทัย ดุลยเกษม, 2558) ได้กล่าวไว้ เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนรายวิชาในหมวด การศึกษาทั่วไป ว่าควรพิจารณาในประเด็นการ เรียนรายวิชาในหมวดการศึกษาทั่วไปไม่ควร

กระจุกอยู่ในสองปีแรกของการเรียน แต่ควรเลือก รายวิชาตามขั้นตอนของการพัฒนาการเรียน รู้ของนักศึกษา

3. การจัดการเรียนการสอน

3.1 รูปแบบการจัดการศึกษาตามปรัชญา ของหมวดวิชาศึกษาทั่วไป

สถาบันได้ดำเนินการมีทั้งการจัดทำ รายวิชา และจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้อง กับปรัชญาที่ส่งเสริมการสร้างบัณฑิตที่รู้จักตนเอง เข้าใจผู้อื่น และสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมี ความสุข มีการจัดการเรียนการสอนเป็นไปตาม จุดมุ่งหมาย และพันธกิจของหน่วยงาน ส่วนใหญ่ แต่ละสถาบันใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning และรูปแบบการเรียนการสอน ที่หลากหลายมีความเหมาะสมตามบริบทขนาดชั้น เรียน ตลอดจนมีการเรียนการสอนระบบออนไลน์ ร่วมด้วย วิธีการประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของ นิสิต โดย การสอบวัดความรู้ ผลงาน มีการทวน สอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3.2 การจัดการเรียนการสอนหมวด วิชาศึกษาทั่วไปของหน่วยงานเป็นไปตามจุดมุ่ง หมาย และวัตถุประสงค์ โดยสถาบันมีการจัดทำ รายวิชา การเปิดสอน การกำหนดกิจกรรมการ เรียนการสอนให้มีการจัดการเรียนให้สอดคล้อง กับวัตถุประสงค์ สถาบันบางแห่งได้มีการจัดการ เรียนการสอนเป็นไปตามจุดมุ่งหมาย และพันธ กิจของหน่วยงานโดยมีการทวนทวนผลการจัดการ เรียนรู้ จากการสำรวจความคิดเห็นจากผู้เรียน และหน่วยงานระดับคณะ และมีข้อกำหนดในการ จัดการเรียนการสอนที่กำหนดให้ผู้เรียนต้องเรียน ให้ครบทุกกลุ่มวิชา

3.3 หลักเกณฑ์พิจารณาการจัดกลุ่มเรียน และกำหนดขนาดชั้นเรียน (กิตติภูมิ มีประดิษฐ์, 2562) ได้มีข้อเสนอการจัดการเรียนการสอน

วิชาศึกษาทั่วไปในรูปแบบใหม่ที่เน้นการกำหนดมาตรฐานผลการเรียนรู้ (Learning Outcomes) และการจัดกระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) ให้สอดคล้องตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ 5 ด้าน นอกจากนี้ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังในแต่ละด้าน การจัดการเรียนการสอนควรมุ่งเน้นให้ครอบคลุมใน 8 ประเด็นย่อย ตาม General Education Learning Outcome: GE-LO 8 ด้าน ภายใต้หลักคิดการสร้างหลักสูตรวิชาศึกษาทั่วไปแบบบูรณาการ เพื่อสร้างศักยภาพบัณฑิตพันธุ์ใหม่ที่มีการบูรณาการทักษะชีวิตของสังคมดิจิทัลกับความรู้ในศาสตร์วิชาชีพ

สถาบันส่วนใหญ่มีหน่วยงานกลางที่กำกับดูแล วางแผน ประสานงานการจัดตารางเรียนตารางสอนรายวิชาหมวดวิชาศึกษาทั่วไป พิจารณาจากจำนวนผู้สอน จำนวนห้องเรียน สถานที่เรียน จำนวนนิสิตแต่ละกลุ่ม จำนวนหน่วยกิตตามโครงสร้างหมวดวิชาศึกษาทั่วไป จำนวนนิสิตทั้งหมดที่ต้องเรียนรายวิชา ซึ่งบางสถาบันมีนิสิตลงทะเบียนเรียนรายวิชาศึกษาทั่วไปจำนวนมาก ต้องจัดการเรียนการสอนเป็นห้องเรียนขนาดใหญ่ โดยคณะกลุ่มผู้เรียนเพื่อให้ได้เรียนรู้วิธีการทำงานกับเพื่อนต่างคณะ และใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning บางสถาบันกำหนดตามลักษณะเฉพาะของกลุ่มรายวิชา เช่น ทักษะทางภาษาที่เน้นผลลัพธ์การฝึกปฏิบัติ จะจัดกลุ่มเล็กผู้เรียนตั้งแต่ 30 คนขึ้นไป ไม่เกิน 100 คน สำหรับรายวิชาบรรยาย จะกำหนดจำนวนผู้เรียนมีทั้งประมาณ 100 คน และไม่เกิน 120 คน สอดคล้องกับ ปองทิพย์ เทพอารีย์ (2561: บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาการประเมินหลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไปมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่า ผู้แทนจากมหาวิทยาลัยที่

เข้าร่วมสนทนากลุ่มในประเด็นมิติด้านการจัดการเรียนการสอน ส่วนใหญ่จัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning แต่บางรายวิชาใช้การจัดกิจกรรมเป็นหลัก โดยการบรรยายในห้องเรียนขนาดใหญ่ อัตราส่วนระหว่างผู้สอนและผู้เรียนยังไม่สมดุลคือผู้สอน 1 คน: ผู้เรียน 100 คน

4. การพัฒนาคณาจารย์ที่สอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของสถาบัน

ทุกสถาบันมีการจัดอบรมให้กับคณาจารย์ที่สอนรายวิชาหมวดศึกษาทั่วไปอย่างสม่ำเสมอ วิธีการเรียนการสอนในรูปแบบต่างๆ มีการส่งเสริมให้คณาจารย์เข้ารับการอบรมการสอนทั้งภายนอกและภายในมหาวิทยาลัย สอดคล้องกับ (ไพฑูริย์ สิ้นลารัตน์, 2562) ได้กล่าวไว้ในแนวปฏิบัติที่ดีไว้ว่าควรส่งเสริมให้มีการพัฒนาอาจารย์ให้เป็นผู้มีความรอบรู้เชี่ยวชาญในวิชาการ และมีศักยภาพในการสอน ประกอบด้วยการส่งเสริมให้มีการเข้าร่วมประชุม สัมมนา อบรมทางด้านวิชาการ และพัฒนางานวิจัยที่สอดคล้องกับวิชาในหลักสูตรการศึกษาทั่วไป การสร้างการมีส่วนร่วมในการพบปะ แลกเปลี่ยน การแสดงความคิดเห็นต่อระบบการจัดการเรียนการสอน หลักสูตร และสร้างเครือข่ายผู้สอนภายในมหาวิทยาลัย และต่างมหาวิทยาลัยอยู่เสมอ

5. วิธีการประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ของนิสิต

โดยส่วนใหญ่ ประเมินจากการสอบ การเข้าร่วมกิจกรรม ด้วยวิธีการที่หลากหลาย ทั้งกลยุทธ์การประเมินตัวบุคคลจากการแสดงความคิดเห็น รับฟังความคิดเห็นและสะท้อนคิดสิ่งที่ได้รับจากประสบการณ์ในการเรียนรู้ การสังเกตจากพฤติกรรมการทำกิจกรรมกลุ่ม การมีวินัย ความพร้อมเพรียงในการทำกิจกรรม การประเมินตัวบุคคลโดยจากการสังเกตพฤติกรรมในการเรียนรู้

การเข้าเรียน การส่งงาน ความรับผิดชอบในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย การประเมินจากคุณภาพของรายงาน การประเมินจากการสอบข้อเขียน (มีการกำหนดเกณฑ์มาตรฐาน Rubrics) ในการประเมินบางกรณีประเมินตัวบุคคลจากจำนวนผู้กระทำทุจริตในการสอบมีการให้ผู้เรียนประเมินตนเองและประเมินซึ่งกันและกัน โดยใช้เครื่องมือ จำแนกเป็นโดยใช้แบบทดสอบ และมีการประเมินโดยสอบย่อย การทดสอบปลายภาคเรียน แบบปกติ แบบออนไลน์ ประเมินโครงการ ประเมินโครงงาน ประเมินนวัตกรรม สอบภาคปฏิบัติ แบบประเมินคุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการ แบบวัดความรู้ภาษาอังกฤษและภาษาไทย ตลอดจนมีการทวนสอบผลสัมฤทธิ์ผลการเรียนรู้ สอดคล้องกับ (ฤตินันท์ สมุทร์ทัย และคณะ, 2562) ได้ศึกษาการประเมินตามสภาพจริงของผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิอุดมศึกษา ระดับปริญญาตรีสาขาศึกษาศาสตร์ พบว่า การใช้กรอบการประเมินผลการเรียนรู้ เครื่องมือ และเกณฑ์การประเมินตามสภาพจริงของผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิอุดมศึกษา ทำให้นักศึกษาส่วนใหญ่มีผลการเรียนอยู่ในระดับดีมากถึงดีเยี่ยม จึงได้มีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายไว้ว่า หน่วยงานหรือสถาบันควรสนับสนุนและส่งเสริมให้อาจารย์ผู้สอนทุกคนได้ดำเนินการออกแบบกรอบการประเมินตามสภาพจริงที่มีการนำกระบวนการการออกแบบการเรียนรู้แบบย้อนกลับ ไปใช้เป็นแนวทางจัดการเรียนรู้ และเพื่อจะได้นำไปใช้เป็นข้อมูลหลักฐานในการทวนสอบผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษา และสอดคล้องกับ (ลินดา เกณฑ์มา, 2558) ที่ได้ศึกษาสภาพความต้องการในการจัดการเรียนการสอน วิชาศึกษาทั่วไปตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ในมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา พบว่าด้านสภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไปตาม

กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ จำนวน 10 รายวิชา จำแนกเป็นด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านมาตรฐานผลการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยภาพรวมมีการดำเนินการอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาเป็นรายวิชาและรายด้านพบว่าอยู่ในระดับดีทุกรายวิชา และทุกด้านเช่นกัน และสอดคล้องกับประเสริฐ เรือนนะการ และญาณภัทร สีหะมาตล (2560: 66) ที่ได้ศึกษาการประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวังของรายวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พบว่า ผลการประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวัง รายวิชาศึกษาทั่วไปทั้งหมด 8 ด้าน เกือบทุกด้านเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของรายวิชาศึกษาทั่วไป โดยสอดคล้องกับ (กฤษยากาญจน์ โดพิทักษ์, ม.ป.ป) ได้กล่าวว่าการประเมินผลการเรียนรู้ ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ จะเป็นระบบและกลไกที่ให้ความมั่นใจ ในประสิทธิภาพผลการดำเนินงานตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติของสถาบันอุดมศึกษาว่าสามารถผลิตบัณฑิตให้บรรลุคุณภาพตามมาตรฐานผลการเรียนรู้ วิธีการวัดผลการเรียนในระดับอุดมศึกษาที่ใช้ส่วนใหญ่ คือ การทดสอบและการวัดการปฏิบัติงาน และกล่าวถึงผลการสังเคราะห์เอกสารพบว่ารูปรีคคือชุดของเกณฑ์ที่ช่วยให้คะแนนได้ง่ายขึ้นออกแบบไว้สำหรับการประเมิน รูปรีคจึงเปรียบเสมือนวิธีการประเมินแต่ในทางปฏิบัติวิธีการประเมินไม่จำเป็นต้องใช้รูปรีคเสมอไป

6. สิ่งที่เป็นความโดดเด่นในการจัดการเรียนการสอนหมวดศึกษาทั่วไป

ผู้บริหารมหาวิทยาลัยให้ความสำคัญทำให้การจัดการเรียนการสอนหมวดศึกษาทั่วไปมีประสิทธิภาพ มีการจัดกิจกรรมแสดงผลงานนิสิต และมีรายวิชาที่น่าสนใจ สอดคล้องกับ (อุทัย

ดุลยเกษม, 2558) ที่ได้เสนอประเด็นที่จำเป็นต้องพิจารณา ก่อนเป็นเบื้องต้นเกี่ยวกับโครงสร้างการบริหารจัดการ ยกตัวอย่างบางประการ คือ ผู้บริหารมหาวิทยาลัยทุกระดับต้องให้การสนับสนุนการเรียนการสอนรายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปอย่างจริงจัง และต่อเนื่อง และมหาวิทยาลัยควรตั้งกรรมการกลางของมหาวิทยาลัยเพื่อรับผิดชอบการจัดการเรียนการสอนรายวิชาศึกษาทั่วไป โดยมีผู้เกี่ยวข้องเป็นกรรมการ เช่น รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ รองอธิการบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา คณบดี ของคณะวิชาที่เกี่ยวข้องกับรายวิชาในหมวดการศึกษาทั่วไป และถ้าเป็นไปได้อาจให้มีตัวแทนของผู้ประกอบการเข้ามาร่วมด้วย เป็นต้น

7. มีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของสถาบัน

สถาบันมีการจัดให้มีกิจกรรมไว้ในรายวิชาเป็นส่วนใหญ่ หรือบางสถาบันจัดโครงการให้มีวิทยากรผู้มีความรู้และประสบการณ์ร่วมให้แนวคิดและสร้างแรงบันดาลใจ กำหนดวันสำคัญ เพื่อให้มีกิจกรรมเสริมหลักสูตร มีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของหน่วยงาน สอดคล้องกับ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2553: บทสรุปสำหรับผู้บริหาร) ได้มีรายงานการวิจัยเรื่องรูปแบบและแนวทางการจัดการศึกษาศิลปศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษาไทย พบว่าหนึ่งในสามองค์ประกอบสู่ความสำเร็จของการวางหลักสูตรศิลปศาสตร์ ต้องอาศัยกิจกรรมเสริมการศึกษาทั้งในและนอกห้องเรียน โดยเฉพาะการสร้างบรรยากาศหรือสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้เกิดการเรียนรู้ เช่น ห้องสมุดที่ดี กิจกรรมทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับความสนใจของผู้เรียน ตลอดจนกิจกรรมเสริมหลักสูตรต่างๆ นอกเหนือไปจากข้อบังคับของหลักสูตรเพื่อให้ผู้เรียนสามารถ

รวมกลุ่มทำกิจกรรมที่มีประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

8. การกำหนดวิธีการและแนวทางปฏิบัติในการทวนสอบมาตรฐานผลการเรียนรู้ของนิสิตสถาบันส่วนใหญ่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการทวนสอบมาตรฐานผลการเรียนรู้ของนิสิต และส่งเสริมสนับสนุนให้มีการดำเนินงานทวนสอบมาตรฐานผลการเรียนรู้ของนิสิต บางแห่งมีการศึกษาข้อมูลโดยใช้แบบประเมินความพึงพอใจ และแบบทดสอบ บางแห่งจัดทำการวิเคราะห์รายงานผลการดำเนินงาน การจัดการเรียนการสอนรายวิชาศึกษาทั่วไป ประจำทุกภาคการศึกษา

9. การบริหารจัดการศึกษาหมวดวิชาศึกษาทั่วไป สำหรับศตวรรษที่ 21

สถาบันบางแห่งได้นำเทคโนโลยีสารสนเทศบูรณาการการเรียนรู้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรอบรู้มรดกธรรมะร่วมสร้างสรรค์ผลงานนวัตกรรมเน้นการสอนแบบทีม บางแห่งเน้นการพัฒนาความรู้เชิงบูรณาการ ให้มีความสำคัญกับทักษะที่จำเป็นคือการคิดแบบมีวิจารณญาณและทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 และบูรณาการระหว่างการจัดการเรียนการสอนร่วมกับการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรมุ่งเน้น โดยเน้นทั้งด้าน Soft Skills และ Hard Skills สอดคล้องกับ มนตรี อินตา (2562: 153) ได้ศึกษาบทความและงานวิจัยในเรื่อง Soft Skills ทักษะที่จำเป็นสู่ความเป็นมืออาชีพของครูยุคใหม่ พบว่า Hard Skills เป็นความสามารถทางด้านสติปัญญา (IQ) หรือ เรียกว่า “วิชาชีพ” ส่วน Soft Skills เป็นความสามารถทางด้านอารมณ์ (EQ) หรือเรียกว่า “วิชาประกอบอาชีพ” ทั้ง Hard Skills และ Soft Skills มีความจำเป็นและมีความสำคัญสำหรับทุกอาชีพ ขึ้นอยู่กับลักษณะของงานหรืออาชีพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 การพัฒนาหมวดวิชาศึกษาทั่วไป โดยนำองค์ประกอบที่เหมาะสมในการกำหนดรูปแบบการเรียนหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของสถาบันอุดมศึกษาโดยให้สอดคล้องตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา

1.2 ควรมีการกำหนดรูปแบบการจัดทำเอกสารหมวดวิชาศึกษาทั่วไปที่มีความพิจารณาใช้รูปแบบร่วมกันเพื่อเป็นแนวทางการจัดทำและพัฒนาหลักสูตรในทิศทางเดียวกันของสถาบันระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย

1.3 ควรส่งเสริมให้มีการพัฒนาอาจารย์ให้มีความเชี่ยวชาญในวิชาการและการสอน

1.4 ควรมีการจัดการเรียนการสอน ให้สอดคล้องกับปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และรูปแบบการเรียนการสอนที่หลากหลายมีความเหมาะสมตามบริบทชั้นเรียนตลอดจนมีการเรียนการสอนระบบออนไลน์ร่วมด้วย

1.5 ควรมีวิธีการประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของนิสิตด้วยวิธีการประเมินที่หลากหลาย

จากการประเมินตามสภาพจริง พฤติกรรมที่ีการพัฒนาให้ดีขึ้น และมีการทวนสอบผลสัมฤทธิ์ผลการเรียนรู้

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

2.1 การพัฒนาหมวดวิชาศึกษาทั่วไป แต่ละสถาบันมีความแตกต่างกันอยู่กับบริบทของแต่ละแห่ง ควรมีความร่วมมือในการศึกษาวิจัยร่วมกันระหว่างสถาบัน ในเรื่องแนวทางการพัฒนาหมวดวิชาศึกษาทั่วไประดับอุดมศึกษาในศตวรรษที่ 21 และปรับตามปรัชญาของอุดมศึกษา และนโยบายของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.)

2.2 ควรมีการศึกษาการพัฒนาหมวดวิชาศึกษาทั่วไปสำหรับหลักสูตรนานาชาติ และการจัดการศึกษาหมวดวิชาศึกษาทั่วไปสำหรับนิสิตชาวต่างชาติ

กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนจากเงินอุดหนุนการวิจัยจากงบประมาณเงินรายได้ สำนักศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ประจำปี 2563

เอกสารอ้างอิง

- กฤษฎากาญจน์ โตพิทักษ์. เทคนิคการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษา. (ออนไลน์) แหล่งที่เข้าถึง: <https://www.academic.rmutsv.ac.th> [22/10/2563]
- กฤษฎา กุณฑล และนาตยา ปิลันธนานนท์. (2556). การพัฒนาหลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไปที่เหมาะสมกับบริบทของมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา*. 8(2), 96-106.
- กิตติภูมิ มีประดิษฐ์. (2562). หลักสูตรวิชาศึกษาทั่วไปแบบบูรณาการเพื่อสร้างศักยภาพบัณฑิตพันธุ์ใหม่. สืบค้นเมื่อ 23 ตุลาคม 2563, จาก <http://eduserv.ku.ac.th>.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2558). *ประกาศเรื่องเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2558*. ลงวันที่ 7 ตุลาคม 2558.

- เครือข่ายการศึกษาทั่วไปแห่งประเทศไทย. (2557). *รายงานกรอบแนวคิดหมวดวิชาศึกษาทั่วไปที่สอดคล้องตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ ระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.
- จิตต์ภิญญา ชุมสาย ณ อยุธยา. (2561). การพัฒนาหมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะบัณฑิตตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ ระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2552. *วารสารวิจัยและพัฒนาหลักสูตร*. 9(2), 12-29.
- นันทนธร บรรจงปรุ. (2561). การพัฒนาหลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไป เพื่อส่งเสริม คุณลักษณะการเป็นพลเมืองในศตวรรษที่ 21. *วารสารศรีนครินทรวิโรฒวิจัยและพัฒนา (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*. 10(20), 70-84.
- ประเสริฐ เรือนนระการ และญาณภัทร สีหะมงคล. (2560). การประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวังของรายวิชาศึกษาทั่วไป. *วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์*. 18(2), 59-74.
- ประสาธ เนืองเฉลิม. (2554). *หลักสูตรการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. มหาสารคาม: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปองทิพย์ เทพอารีย์. (2561). การประเมินหลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*. ISSN 1906-3431, 1868-1882.
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ (2562). *หลักสูตรวิชาศึกษาทั่วไปหลักการและวิธีดำเนินการ*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มนตรี อินตา. (2562). *Soft Skills: ทักษะที่จำเป็นสู่ความเป็นมืออาชีพของครูยุคใหม่*. (ออนไลน์) แหล่งที่เข้าถึง: <http://ncga.in.th/montri/SOFT%20SKILLS.pdf> [22/10/2563]
- มารุต พัฒนาผล. (2562). *แนวคิดหลักการพัฒนาหลักสูตร*. สืบค้นจาก www.curriculumandlearning.com: สืบค้นเมื่อวันที่ 10 สิงหาคม 2564.
- ฤตินันท์ สมุทร์ทัย และคณะ. (2562). การประเมินตามสภาพจริงของผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิอุดมศึกษา ระดับปริญญาตรี สาขาศึกษาศาสตร์. *วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 47(4), 407-428.
- ลินดา เกณฑ์มา ชลลดา พงศ์พัฒนโยธิน อัครวิทย์ เรืองรอง พนอเนื่อง สุทัศน์ ณ อยุธยา ชัชศรีณย์ จิตคงคาและจตุพล เจริญรื่น (2558). การศึกษาสภาพและความต้องการในการจัดการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไปตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ ระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ในมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา. *วารสารสารสนเทศ*, 1(14), 69-81.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2554). *การพัฒนาหลักสูตรระดับอุดมศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: อาร์ แอนด์ปริ้นท์ จำกัด.
- สมบัติ ท้ายเรือคำ. (2558). *การพัฒนาอัตลักษณ์ของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคามผ่านรายวิชาศึกษาทั่วไป*. โครงการวิจัยได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- สมิทธิรักษ์ จันทรักษ์. (2559). การพัฒนารูปแบบการสอนรายวิชาศึกษาทั่วไปตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติของหมวดวิชาศึกษาทั่วไป วิทยาลัยดุสิตธานี กรุงเทพมหานคร. *การประชุมมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 8*. วันที่ 22 มิถุนายน 2560 มหาวิทยาลัยมหาดใหญ่. หน้า 94-104.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2552). *กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2553). *รายงานการวิจัยเรื่องรูปแบบและแนวทางการจัดการศึกษาศิลปะศาสตร์ (Liberal Arts Education) ในสถาบันอุดมศึกษาไทย*. กรุงเทพฯ. พริกหวานกราฟฟิค จำกัด. 288 หน้า.
- สุวมาลัย ม่วงประเสริฐ. (2561). ผลลัพธ์การเรียนรู้และความพึงพอใจของนักศึกษาในหลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไป. *วารสารบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต*, 15(1), 251-262.
- อุทัย ดุลยเกษม. (2562). *กระบวนการศึกษาทั่วไปในระดับอุดมศึกษาโดย ดร.อุทัย ดุลยเกษม*. (ออนไลน์) แหล่งที่เข้าถึง: http://regis.sru.ac.th/wp-content/uploads/sites/28/2019/04/gened_sru62.pdf [22/10/2563]
- อุทัย ดุลยเกษม. (2558) การจัดการศึกษารายวิชาศึกษาทั่วไป. *วารสารนวัตกรรมการเรียนรู้*. 1(1), 43-52.